

Stadsbyggnadsförvaltningen
Solna Stad
171 86 Solna

2014-03-31

Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg, Naturskyddsföreningen Stockholms län, Världsnaturfonden WWF, Förbundet för Ekoparken, Föreningen Rädda Järvafältet, Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholms Ornitologiska Förening, Järvafältets Ornitologiska klubb, Fältbiologernas Riksförening, Fältbiologerna Stockholm-Uppland-Gotland, Fältbiologerna Stockholm City.

Sammanfattning

- Undertecknande föreningarna avstyrker den föreslagna bebyggelsen.
- Råstasjön med omgivningar är ett av Solnas kommuns viktigaste och mest lättillgängliga natur- och rekreationsområden och bör ges skydd som naturreservat.
- Omgivande naturmark i anslutning till Råstasjön har stor betydelse för djur- och växtliv i området och bör bevaras intakt inom och utanför strandskyddat område.
- Området bör utvecklas som naturområde och ianspråktagen mark återplanteras.
- Strandskyddet måste upprätthållas.

Inledning

Föreningarna avstyrker den föreslagna bebyggelsen.

I Solna stads planbeskrivning till det aktuella detaljplaneförslaget uppges ett av planens syften vara att säkerställa och utveckla tillgängligheten till rekreationsområdet vid Råstasjön. I såväl planbeskrivning som i upprättad miljökonsekvensbeskrivning samt i Ekologigruppens Rekreations- och strandskyddsanalys från 2007 anges dock tydligt att Råstasjön med omgivningar redan idag är ett av Solna kommuns viktigaste och mest lättillgängliga natur- och rekreationsområden. I miljökonsekvensbeskrivningen anges även att naturen runt Råstasjön fyller en mycket viktig funktion, då Solna stad med omgivningar är tätbebyggt och har ett högt exploateringsstryck.

Råstasjöns naturvärden

I den senast genomförda naturvärdesinventeringen konstateras att Råstasjöns sammantagna naturvärden är höga. Artrikedomen och individantalet anges vara ovanligt högt i förhållande till områdets begränsade yta. Råstasjön med omgivande skog har bland annat en artrik fågelfauna med flera rödlistade fågelarter samt ett flertal arter som har minskande trend i Sverige. Inventeringsområdet uppfyller även kravet på nationell nivå för att vara en artrik fladdermuslokal.

Naturområdet består även av flera viktiga biotoper för biologisk mångfald, med bland

annat fuktlövskog, vattensamlingar som håller vatten året om, lövskog med inslag av ädellövträd och en rik lundflora. Övergångar mellan olika biotoper och mosaiken av olika biotopyper anges också ha stor betydelse.

I Råstasjöns omgivning har delområden med högt, påtagligt och visst naturvärde avgränsats. Föreningarna vill i sammanhanget uppmärksamma att naturområdets begränsade yta (11,5 ha) gör att området är mycket sårbart för olika former av påverkan och ingrepp, även i dess yttre närhet. Föreningarna anser därför att även delområden med lägre naturvärde kan betraktas som betydelsefulla, om dessa kan fungera som buffertzoner mellan naturområdet som helhet och angränsande stadsbebyggelse.

Delar av detaljplaneområdet är för övrigt placerade i nära anslutning till ett område som har klassats som fuktskog/sumpskog; en naturtyp som av Naturvårdsverket anges som skyddsvärd. Enligt den aktuella detaljplanen kommer det västligaste kvarteret av planområdet även att ta en del av den centralt belägna fuktlövskogen i anspråk. Inom detta område finns dels vattensamlingar som håller vatten året runt och dels sker ett tillflöde av vatten genom fuktlövskogen till Råstasjön. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen saknas helt en buffertzon mellan denna biotop, med sin känsliga hydrologi som utgör livsmiljö för flera våtmarksberoende arter, och den planerade bebyggelsen, varför indirekta negativa effekter kan förväntas vid en byggnation. (MKB:n, bilaga 2 – Sammanställning konsekvenser naturmiljö, s. 1). Länsstyrelsen ansåg för övrigt i sitt samrådsyttrande till det tidigare detaljplaneförslaget att frågan behöver förtydligas, beträffande hur den negativa kanteffekt som nya öppna ytor och byggnader kommer att få för naturområdet, ska kunna förhindras. Föreningarna känner en fortsatt oro inför de negativa konsekvenser som på kort eller på lång sikt kan bli följden av bebyggelse i det planlagda området.

Inför och under själva byggskedet kommer även olika former av markundersökningar och anläggningsarbeten att genomföras, exempelvis grävning, schaktning, dränering, pålning mm, vilket också kan innebära risker för naturområdet som kan vara svåra att förutsäga. I miljökonsekvensbeskrivningen framgår också att den konsekvensbedömning som har gjorts, förutsätter att inga bestående negativa konsekvenser uppstår i anläggningsskedet.

I Råstasjön finns också en av Stockholms läns få, större skrattmåskolonier, med cirka 300 häckande par. I MKB:n och naturvärdesinventering framgår att det finns en påtaglig risk att skrattmåskolonin minskar i omfattning i samband med den planerade bebyggelsen. Planförslaget bedöms medföra negativa konsekvenser för skrattmås och de fågelarter som är knutna till kolonin, bland annat den rödlistade brunanden. I planbeskrivningen till den föreslagna detaljplanen sägs även att pålning, grävning och andra åtgärder under etableringsfasen samt andra störningar under byggskedet kan riskera att leda till att fortplantningsområdet för skrattmås överges tillfälligt eller permanent. I MKB:n sägs bland annat att skrattmåskolonin kan behöva flyttas till sjöns södra delar, för att på så sätt försöka säkra kolonins framtid. Liknande försök att flytta kolonier som har gjorts på andra platser i landet har dock inte varit särskilt lyckosamma. På sikt riskerar skrattmåskolonin även att uppfattas som en sanitär olägenhet och som störande av de boende i området, varför kolonins framtid i allmänhet skulle kunna betraktas som osäker i samband med bebyggelse i området.

Delar av den planerade bebyggelsen föreslås också placeras på en tidigare hushållsdeponi. Planförslaget innebär på så sätt att området får en förändrad

markanvändning och förändrade markförhållanden, från mindre känslig till känslig markanvändning. Föreningarna anser att osäkra exponerings- och spridningsförhållanden gör att den deponigas och de föroreningar som finns i marken kan utgöra en potentiell risk vid eventuell byggnation och att området inte kan anses som lämplig för bostadsbebyggelse.

Strandskydd

Den planerade bebyggelsen skulle i aktuellt läge hamna inom område som omfattas av strandskyddsbestämmelser. Enligt miljöbalken är det förbjudet att uppföra nya anläggningar inom strandskyddat område. Inte heller får andra anläggningar eller anordningar utföras som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt eller som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Om det finns särskilda skäl får kommunen medge dispens från bestämmelserna, men endast om det är förenligt med förbudets syfte, som är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet 7 kap 13, 18b, 18c och 26 §§ miljöbalken.

De särskilda skäl som kan ligga till grund för upphävande av strandskydd regleras i 7 kap. 18 c § miljöbalken. De skäl som Solna stad anger som tillämpliga i detta fall är dels att det aktuella området behövs för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför strandskyddat område, dels att delar av området har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det idag saknar betydelse för strandskyddets syften. Det angelägna intresse som Solna stad hävdar i detta fall är behovet av bostäder i regionen, kommunen och i området. Föreningarna menar däremot att behovet av bostadsbebyggelse kan tillgodoses utanför det strandskyddade området och att bostadsbebyggelse inte kan betraktas som ett allmänt intresse som överväger strandskyddets intresse vid en proportionalitetsbedömning enligt 7 kap. 25 § MB. Bebyggelse så nära sjön innebär negativa effekter på växt- och djurliv och för friluftslivet som vistas inom området, och strandskyddets syfte väger därför tyngre vid intresseavvägningen. Inte heller har hänsyn tagits till och en prövning gjorts av förbudet i 4 § artskyddsförordningen (2007:845). Där anges att alla fågel- och fladdermusarter är skyddade, vilket innebär att de inte får störas eller att deras fortplantningsområden eller viloplatsar inte får skadas eller förstöras.

Länsstyrelsen har också i sitt samrådsyttrande till det tidigare detaljplaneförslaget över området uttalat att det för bebyggda delar inom strandskyddat område inte är möjligt att upphäva strandskyddet på den grund som anges i 7 kap. 18 c § punkt 5 MB, då det allmänna intresset av bostadsbyggande bör kunna tillgodoses på annan plats utanför området.

Som särskilt skäl för upphävande av strandskyddet anger Solna stad även att merparten av den aktuella marken idag saknar vegetation och att den utgörs av grusade ytor för upplag, en tillfällig betongstation, parkering mm, och att marken därför kan betraktas som ianspråktagen.

Föreningarna vill hänvisa till att det inom planlagt område för närvarande finns en tillfällig anlagd betongstation med tillhörande parkering, som omfattas av en tillfällig strandskyddsdispens. Den tillfälliga dispensen från 2009 (SBN/2009:15) skulle upphört att gälla 2014-01-31, men med förlängning finns nu dispens fram till 2015-05-31 (dnr SBND/2013:81). Dispensen har tillfälligt kunnat förlängas, med motiveringen att området inom en framtid ska återställas.

Föreningarna menar att marken endast är att betrakta som tillfälligt ianspråktagen och att marken bör återställas och återplanteras när den tillfälliga dispensen har upphört att gälla.

Inom planlagt område finns även en tillfällig strandskyddsdispens som gäller för byggbodnar och parkering. Kommunen har här förlängt en tidigare tidsbegränsad dispens (SBN 2009:320), med utgångspunkt från att åtgärden är tidsbegränsad och med motiveringen att den allemansrättsliga tillgången till stränderna på så sätt inte påverkas negativt långsiktigt. Dispensen med beslutsnummer SBNd/2014:228 gäller fram till 2015-09-30, och ytan ska därefter avetableras.

Kommunen anger även själva i planbeskrivningen till det aktuella detaljplaneförslaget att de grusade ytorna inte är ianspråktagna i den mening att det står en byggnad där, och att man i stället för bostadsbebyggelse härmed skulle kunna låta vegetation återetablera sig. Staden anger att värdet i och med detta skulle vara att Råstasjöns naturområde i så fall skulle bli större och att en större buffert kring dagens ekologiska funktioner på så sätt skulle skapas, vilket troligtvis skulle gynna vissa fågelarter.

Solna stad menar vidare att de hus som är föreslagna inom planförslaget, som är placerade på ett avstånd av ca 60 meter från strandlinjen, inte förväntas minska tillgängligheten för allmänheten eftersom upphävandet av strandskyddet endast föreslås i den yttre randzonen till strandskyddet och i mindre omfattning. Föreningarna ifrågasätter den av Solna stad fastställda strandskyddslinjen och menar att kommunen inte har mätt från sjöns strandlinje, utan utifrån sjöns vassområden ute i sjön. Föreningarna menar även att angränsande fuktskog/sumpskog med sina vattensamlingar som håller vatten året runt även kan medräknas när strandlinje beräknas. I övrigt har Solna stad också försummat att ge bäckar och tjärnar strandskydd. Råstaåns utlopp ska därför ingå när strandskyddslinje beräknas, likaså de tjärnar som finns väster om planförslagets planerade västliga kvarter. I och med denna beräkning kommer den planerade bebyggelsen att vara placerat närmare de 60 m från strandlinjen som har angetts av Solna stad.

Solnas stads miljöprogram

Solna stad hävdar att behovet av bostäder i regionen och kommunen utgör ett angeläget intresse, som också kan utgöra ett särskilt skäl för att upphäva gällande strandskydd. Enligt stadens miljöprogram så har Solna haft den högsta befolkningstillväxten i landet under de senaste åren. Statistik från Länsstyrelsen och SCB visar också att Solna är den kommun som har byggt flest lägenheter per tusen invånare i Stockholms län under den senaste tioårsperioden och att Solna ligger i topp bland landets samtliga kommuner när det gäller antalet byggda bostäder under samma tidsperiod.

Solnas miljöprogram anger att denna snabba utveckling ställer krav på staden att växa på ett miljövänligt och trivsamt sätt som främjar en god miljö och hälsa. I anvisningarna till stadens senast antagna miljöprogram anges också att inriktningen för stadens planering är att i första hand använda redan exploaterad mark, för att på så sätt skapa förutsättningar för att kunna spara värdefulla grönområden. Man anger också att det ökande antalet invånare i staden och företagens tillväxt måste kunna mötas utan att viktiga miljövärden går förlorade, samt att närheten till natur är viktig för stadens attraktionskraft och för solnabornas rekreation.

Avslutning

Föreningarna anser att det är positivt att Solna stad i det aktuella detaljplaneförslaget har låtit kompletterande naturvärdesinventeringar få vägleda det fortsatta planarbetet och att man har tagit hänsyn till områdets höga natur- och rekreationsvärden.

Föreningarna ser det även som mycket positivt att staden ska utreda frågan om att inrätta ett naturreservat vid Råstasjön och dess omgivande naturområde.

Föreningarna ser dock med fortsatt oro på konsekvenserna av det planförslag som har lagts fram. Solna stad anger själva i planbeskrivningen till det aktuella detaljplaneförslaget att exploateringen kommer att innebära att de samlade naturvärdena kring Råstasjön kommer att minska och att såväl flora som fauna långsiktigt kommer att förändras och/eller minska påtagligt.

De förväntade negativa konsekvenserna av att bebyggelse placeras inom strandkyddat område, i direkt anslutning till ett sårbart naturområde med höga naturvärden, med oförutsägbara effekter under anläggningsskedet, gör att Föreningarna avstyrker det aktuella detaljplaneförslaget.

Föreningarna vill avslutningsvis lyfta det faktum att Världsnaturfonden, WWF under 2013 har gett Råstasjön utmärkelsen "svensk pärla" – en särskilt skyddsvärd plats med unika värden i Stockholms län. I samband med utmärkelsen har WWF även uppmanat länsstyrelsen eller Solna kommun att skydda och bevara Råstasjön som naturreservat för framtiden.

I övrigt vill föreningarna hänvisa till vårt tidigare, mer omfattande remissvar angående bebyggelseplaner vid Råstasjön.

Florian Reitmann
Ordförande
Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg

Mårten Wallberg
Ordförande
Naturskyddsföreningen Stockholms län

Lovisa Hagberg
ställföreträdande Naturvårdschef
Världsnaturfonden WWF

Richard Murray
Ordförande
Förbundet för Ekoparken

Magnus Nilsson
Ordförande
Föreningen Rädda Järvafältet

Ulf Svahn
Styrelseordförande
Järvafältets Ornitologiska klubb

Dennis Kraft
Ordförande
Sveriges Ornitologiska Förening

Tomas Viktor
Ordförande
Stockholms Ornitologiska Förening

Sara Vikström Olsson
Ordförande
Fältbiologernas Riksförening

Tove Lexén
Ordförande
Fältbiologerna Stockholm-Uppland-Gotland

Nina Günther
Ordförande
Fältbiologerna Stockholm City

Kontakt: Florian Reitmann, Naturskyddsföreningen i Solna-Sundbyberg,
073-5941390, f.reitmann@gmail.com